

Els estudis de Filologia Catalana: en la bona direcció

Jesús Jiménez i Josep Ribera

Director del Departament de Filologia Catalana. Universitat de València
 Coordinador del Grau en Filologia Catalana. Universitat de València

A la Universitat de València vam tancar el curs 2019-20, al mes de juliol, amb una notícia ben positiva per als nostres estudis de Filologia Catalana: la demanda de places superava per segon any consecutiu l'oferta inicialment prevista, de manera que la nota de tall per a l'accés se situava en 7,47 punts. Això era una bona notícia perquè significava que, amb una probabilitat ben alta, les 70 places ofertes en el Grau es cobriren, com així s'ha esdevingut, a diferència del que havia passat fa només alguns anys. S'ha de dir, però, que, tenint en compte que el Grau té una bona valoració per part dels estudiants i una alta taxa d'ocupabilitat, el que sorprèn és que en algun moment no s'hagen omplert totes les places. En aquest article expliquem el procés de davallada en l'interès i de reviscolament progressiu que han experimentat els nostres estudis en l'última dècada.

A partir de la conversió durant el curs 2010-2011 de les llicenciatures de cinc anys en graus de quatre anys, el Grau en Filologia

Catalana va començar la seua trajectòria amb força, amb una demanda que superava amb escreix l'oferta existent a la Universitat de València, fins a situar-se en un 245,71% respecte de l'oferta de places. Hi havia aleshores, com s'esdevé ara, un bon grapat d'estudiants interessats en la llengua i la literatura catalanes, que sabien que triaven una carrera amb un bon futur. L'adaptació, però, va coincidir temporalment amb les pitjors etapes de la crisi econòmica. I aquest factor, juntament amb altres variables, va perjudicar el nostre Grau. Primer, perquè la renovació de places en l'ensenyament, com en altres sectors de l'Administració, es va paraitzar. Malgrat no ser l'única eixida possible per al Grau, els nostres estudis nodreixen sobretot el mercat laboral de l'ensenyament i, per això, les retallades van afectar de ple la nostra titulació: la percepció

que seria més difícil trobar treball en l'ensenyament, especialment en el sector públic, va fer decaure l'atractiu dels nostres estudis i a la Universitat de València la demanda va anar minvant a poc a poc, fins al punt que, com en altres universitats, ens vam quedar lluny de cobrir totes les places en el curs 2014-15 i en els dos següents. És important subratllar que es tractava només d'una percepció, ja que, fins i tot en els anys pitjors de la crisi, els nostres graduats trobaven faena amb facilitat. Però ja se sap: vivim en una era en la qual el que compta és la percepció, el marc, i no tant la realitat.

Tampoc no ens va ajudar gaire que el Govern d'aleshores no tinguera un interès especial —per dir-ho d'una manera suau— per a promoure els estudis de la llengua i la literatura pròpies. Per no parlar de les campanyes en contra del professorat, que, ai las!, només treballa 20 hores a la setmana. Totes les opinions poden ser respectables, sempre que

En aquest article expliquem el procés de davallada en l'interès i de reviscolament progressiu que han experimentat els nostres estudis en l'última dècada.

els governs no abandonen les seues obligacions. I en aquest punt les coses tampoc no van anar molt millor, com s'ha acabat veient: no existia un pla per a satisfer, a cinc anys vista, la demanda de professorat del nostre sistema d'ensenyament, malgrat que les jubilacions, i les necessitats, eren perfectament previsibles i mesurables. Els resultats els estem veient aquests últims anys: el dèficit de persones amb la formació pertinent, no sols en el nostre cas, sinó també en altres àrees com Matemàtiques, provoca que certes matèries siguen impartides per titulats que provenen d'altres graus i, per tant, no tenen la formació específica adequada. La frivolitat en les decisions d'anys anteriors, amb manca de planificació i de direcció, ha tingut, doncs, unes conseqüències no desitjables ben visibles: si els docents de secundària i batxillerat no

tenen la formació universitària bàsica, quin sentit té la formació continuada, els màsters de secundària o parlar de qualitat docent?

Tot plegat, davant la davallada d'estudiants i l'augment de la demanda laboral de graduats en Filologia Catalana, en el curs 2016-17 al Departament de Filologia Catalana i a la Comissió Acadèmica del Títol de Filologia Catalana de la Universitat de València, partint d'una proposta del director del Departament d'aleshores, el professor Emili Casanova, vam entendre que calia començar a programar accions per a promoure el Grau entre els estudiants de secundària. Es va començar aquell mateix any, amb una primera campanya modesta, en xarxes socials i en premsa, que, tanmateix, va tenir un èxit notable i va servir per a augmentar considerablement el nombre d'estudiants, fins a cobrir gairebé totes les places el curs 2017-18: de 49 a 67 estudiants. En els dos cursos següents, ja en col·laboració amb el Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant, i amb l'ajut de la Direcció General de Política Lingüística i Gestió del Multilingüisme de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, i de la Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació de la Universitat de València, s'han llançat dues noves campanyes, amb sessions informatives a la Facultat, amb vídeos de promoció i amb l'activació de xarxes socials com Instagram per a arribar als possibles estudiants i resoldre els seus dubtes. Aquestes accions s'han traduït en un creixement progressiu de la demanda dels estudis, fins a cobrir amb escreix les 70 places que oferim enguany a la Universitat de València. Ha estat un esforç col·lectiu molt gran i, no cal dir-ho, n'estem ben satisfets.

No s'hi val, però, a l'autocomplaença: fa deu anys ja vam trobar-nos en un punt àlgid d'interès i, com hem comprovat, tot pot canviar ràpidament. Hem d'aprendre, doncs, a detectar els nostres punts forts, per a explotar-los, i igualment a trobar els nostres punts de millora, per a corregir-los. Entre els punts forts es troba sense dubte l'elevada ocupabilitat dels nostres estudis, un bagatge que, s'ha de remarcar, no tots els estudis poden atribuir-se: nosaltres preparam específicament els estudiants per a un mercat laboral real que necessita especialistes en llengua i en literatura catalanes. I no sols per a l'ensenyament secundari, sinó també per al sector editorial, l'assessorament lingüístic en entitats públiques o privades o fins i tot per a treballar com a professors de català a l'estranger. Això ens singularitza, en la bona direcció, respecte de titulacions aparentment atractives que adrecen els seus estudiants cap a eixides laborals poc definides. A més, el Grau prepara els estudiants per a una ocupació de proximitat, amb un clar impacte social: els

nostres estudiants treballen per a la seua llengua, per a la seua literatura, per a la seua cultura i, en definitiva, per a la seua societat.

L'altre punt a favor del Grau que ens agradaria destacar és la seua diversitat. Diversitat, d'entrada, del nostre pla d'estudis, que inclou, naturalment, matèries de llengua i literatura catalanes, però que permet d'assolir paral·lelament formació en una llengua estrangera, complementada, si es desitja, amb una estada en un país europeu. Així mateix, la metodologia de la docència també és variada, amb un enfocament equilibrat entre les classes teòriques i les pràctiques, en totes les assignatures del Grau. Per a coronar aquest enfocament pràctic, el Grau està dissenyat en diàleg constant amb el mercat laboral, amb una assignatura obligatòria de Pràctiques en empresa: els nostres estudiants poden triar, fins i tot en una situació especial com la que estem vivint enguany, entre una oferta que depassa les 50 empreses o institucions. I, finalment, els nostres estudiants també són ben diversos, tant en procedències com en bagatge i interessos. Tenim estudiants de les comarques, dels pobles, però també de les grans ciutats. La majoria, com és previsible, són catalanoparlants, però també hi ha en tots els cursos, potser en una proporció menor del que ens agradaria, un grup d'estudiants amb el castellà o amb altres llengües com a llengua familiar. Tots ells, vinguen d'on vinguen, han volgut fer del català i la seua cultura el seu mode de viure. Ara, més que mai, són imprescindibles. ■

